

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до підготовки дипломної роботи
для студентів спеціальності
291 "Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії"
другого (магістерського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2021**

УДК [339.9+316.77](07.034)

О-82

Укладачі: І. П. Отенко

А. О. Пастушенко

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу.

Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Методичні рекомендації до підготовки дипломної роботи для О-82 студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" другого (магістерського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. І. П. Отенко, А. О. Пастушенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 39 с.

Подано рекомендації щодо порядку організації, підготовки, правил оформлення та процедур нормоконтролю й захисту дипломної роботи. Наведено орієнтовний перелік тем робіт та анотації щодо змісту основних розділів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" другого (магістерського) рівня.

УДК [339.9+316.77](07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2021

Вступ

Дипломна робота – це випускна письмова робота студента, в якій студент демонструє свої знання, вміння, здатність проводити дослідження та приходити до оригінальних рішень за фахом "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії". Саме за дипломною роботою екзаменаційна комісія може оцінити реальний рівень підготовки студента як фахівця. Щоб підтвердити свою здатність працювати за фахом, автор роботи має показати комісії, як він використав у дипломній роботі свій досвід проходження практики поза межами університету.

Виконуючи протягом кількох місяців дипломну роботу, студент вчиться тому, як використовувати дослідницькі методи, опрацьовувати різноманітні джерела інформації та робити оригінальні висновки (навіть наукові відкриття) щодо сфери міжнародних відносин і суспільних комунікацій.

У своїй дипломній роботі студент має показати, яку він обрав проблему для розгляду й у чому полягає її актуальність (тобто, чому вона важлива сьогодні), які завдання студент вирішує, щоб розв'язати головну проблему, як він опрацьовує джерела інформації, як він їх аналізує й узагальнює і до яких оригінальних висновків приходять. На основі цих висновків студент пропонує фахові рекомендації. Усі аспекти мають бути прописані відповідно до чіткого плану роботи.

Усі вимоги прописані в цих методичних рекомендаціях. Формально роботу можна вважати якісною, якщо вона належно оформлена та всі супровідні документи додано.

Такі документи як звіти, свідоцтва, реєстри, грамоти, статут, свідчення фахівців тощо студент отримує прямо на місці проходження переддипломної практики, тобто у дипломатичному відомстві, міжнародній організації тощо.

Фахівця-міжнародника можуть прийняти на практику в багатьох організаціях, у діяльності яких присутній міжнародний складник. Зокрема це можуть бути:

- посольства;
- державні установи;
- міжнародні організації (наприклад, ООН та її представництва);
- вітчизняні та іноземні підприємства (зверніть увагу на ті фірми, які займаються рекламою національних товарів чи/та послуг за кордоном

(так само, як рекламою своєї країни займаються посольства), культурним туризмом, інформаційною роботою на міжнародній арені);

- політичні штаби партій (у діяльності чи програмах яких є міжнародна складова);
- політтехнологічні фірми (які використовують міжнародний досвід у своїй діяльності);
- громадські неурядові організації;
- релігійні організації, які орієнтовані на міжнародну співпрацю.

Основні компетентності, які засвоюють на магістерській програмі:

- поглиблення знань теорії та вдосконалення практики міжнародних відносин;
- вдосконалення вміння вирішувати проблеми, пов'язані зі сферою міжнародних відносин;
- здатність аналізувати глобальні процеси та їхній вплив на міжнародні й суспільні відносини, політичні та суспільні системи;
- здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному;
- організація роботи в групі експертів різного або одного профілю;
- здатність до керування міжнародними програмами, а також організації та планування роботи у сфері міжнародних відносин;
- здатність вирішувати складні завдання та проблеми у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій і регіональних студій, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Основні результати навчання:

РН1 – знати та розуміти природу, джерел і напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики;

РН2 – критично осмислювати й аналізувати глобальні процеси та їхній вплив на міжнародні відносини;

РН3 – застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин і зовнішньої політики;

РН5 – збирати, обробляти й аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав;

PH7 – оцінювати й аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми і ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем;

PH10 – розробляти й реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики;

PH12 – формулювати завдання моделювання, створювати й досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій;

PH14 – оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток. Додаткові результати навчання для магістрів за освітньо-науковою програмою

PH15 – планувати та здійснювати дослідження проблем міжнародних відносин, суспільних комунікацій і регіональних студій з використанням сучасних наукових методів, збирати й аналізувати необхідну інформацію, аргументувати висновки, презентувати результати.

Порядок підготовки дипломної роботи

1. Коли писати дипломну роботу?

Студент пише дипломну роботу протягом останнього семестру магістратури.

2. У чому полягають основні етапи написання?

Спочатку необхідно обирати тему, потім створити її план і за планом проводите дослідження, паралельно проходячи переддипломну практику.

3. Як обрати та закріпити за собою тему роботи?

Можна обрати тему, яка сподобалася, зі списку (додаток А), або придумати власну (узгодивши її з вашим науковим керівником роботи). У будь-якому разі тема має відповідати базі практики.

Отримавши тему, студент пише заяву на ім'я завідувача кафедри, у якій просить затвердити тему, керівника дипломної роботи, організацію (для проходження переддипломної практики) (додаток Б). Як тільки завідувач підписав заяву, студент уже може розпочинати роботу і чекати від ректора ХНЕУ ім. С. Кузнеця офіційного наказу.

Ректор ХНЕУ ім. С. Кузнеця загальним наказом закріплює усі теми та офіційно призначає керівників роботи

4. Ким має бути науковий керівник вашої дипломної роботи і що він чи вона має робити?

Науковий керівник – це викладач кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу, кандидат наук (PhD) і/чи доцент або професор.

Науковий керівник є найпершим помічником студента, який:

- затверджує тему;
- корегує текст роботи;
- дає поради щодо отримання матеріалів (інформаційні джерела та спеціальна література);
- стежить за своєчасним проходженням етапів роботи (за графіком кафедри);
- допомагає у написанні доповіді та створенні презентації;
- контролює оформлення роботи та збір студентом супровідних документів.

5. Що таке "графік дипломної роботи"?

Власне це і є розписані у часі етапи роботи студента над дипломною роботою, які було затверджено на засідання кафедри. Наприклад:

- до 20 березня – узгодження плану роботи;
- до 20 травня – написання першого розділу;

з 3 до 15 червня – проходження науково-дослідної практики в університеті;

з 15 вересня до 30 жовтня – проходження переддипломної практики;
до 30 жовтня – написання другого розділу;

до 20 листопада – написання третього розділу;

20 – 21 листопада – передзахист усієї дипломної роботи (див. додаток В);

22 – 24 листопада – нормо-контроль;

1 – 15 грудня – захист дипломних робіт.

6. Що таке "нормоконтроль"?

Це перевірка закінченої дипломної роботи студента і супровідних матеріалів, яку здійснюють співробітники кафедр на предмет відповідності всім формальним вимогам. Після нормоконтролю студент отримує допуск до захисту роботи.

7. Які саме матеріали слід подавати на нормоконтроль?

Науковий керівник буде очікувати від студента таких матеріалів:

- непереплетена робота (без підпису на титульному аркуші) у папці з зав'язками;

- довідка з організації проходження практики про практичну важливість роботи (додаток В);

- рецензія на роботу, підписана стороннім науковцем або діючим фахівцем і затверджена печаткою організації (додаток Д);

- довідка про перевірку дипломної роботи в системі "Антиплагіат";

- диск (CD/RW) з електронним варіантом дипломної роботи та всіх супровідних документів.

Згідно з принципом академічної доброчесності, унікальність тексту має бути не нижче 70 % (30 % можуть займати подані у лапках цитування) (додаток Г) [8].

8. Що відбувається з роботою після нормоконтролю?

За 10 днів до захисту роботи студента і всі супровідні документи передають завідувачу кафедри, який підписує роботу та допускає студента до захисту.

Зміст і оформлення дипломної роботи

1. З яких елементів має складатися дипломна робота?

Робота містить 10 елементів у цій послідовності:

1. Титульний аркуш (додаток Е).

2. Завдання на дипломну роботу (додаток Ж).

3. Лист подання (у якому деканат відзначає у відсотках, скільки у студента відмінних, добрих і задовільних оцінок за весь період навчання) (додаток И).

4. Реферат (українською й англійською (або іншою іноземною мовою)) (додаток К).

5. Зміст роботи (додаток Л).

6. Вступ роботи.

7. Основна частина (три розділи).

8. Висновки.

9. Список використаних джерел (додаток М).

10. Додатки.

2. З яких пунктів складається вступ дипломної роботи?

Пункти, з яких складається вступ дипломної роботи, наведено у табл. 1. Обсяг вступу – 5 сторінок.

Таблиця 1

Пункти вступу

№ п/п	Пункт вступу	Характеристика пункту
1	2	3
1	Актуальність теми та необхідність її вивчення	Важливість дослідження теми для сучасного суспільства
2	Аналіз спеціальної літератури за обраною темою мета й завдання дослідження	Наведення імен дослідників та їхнього наукового внеску у вивчення об'єкта дослідження. З'ясування того, що залишилося невисвітленим у їхніх працях. Мета – це головна проблема, яка має бути вирішеною у роботі (наприклад, політика євроінтеграції України). Завдання – це дрібніші проблеми, які слід розв'язати, щоб досягнути мети, вирішивши головну проблему (наприклад, для висвітлення ролі концепту примусу в міжнародних відносинах, слід, по-перше, з'ясувати, що таке "примус", по-друге, як цю проблему досліджували в спеціальній літературі, по-третє, якими є механізми застосування примусу, по-четверте, які фактори впливають на політику примусу, тощо)
3	Об'єкт і предмет дослідження	Об'єкт дослідження – це широке явище (наприклад, об'єкт дослідження – міжнародні відносини). Предмет – конкретне явище в межах об'єкта (наприклад, предмет дослідження – політика примусу)

1	2	3
4	Методи дослідження	Методи дослідження можуть бути як загальнонаукові, такі й спеціальні. До загальнонаукових можна віднести методи опису, метод порівняння, логіку, дедукцію (вивчення у напрямку від загального до деталей), індукцію (від вивчення деталей до загального) тощо. До спеціальних методів можна віднести метод експертного оцінювання (мінімум п'ять експертів), структурно-функціональний метод (формування всіх деталей у одну структуру, в якій кожна деталь відіграє свою роль), поведінковий або біхевіористський метод (дослідження поведінки окремих людей і груп) тощо.
5	Джерельна база (інформаційна основа) роботи	Стислий опис того, які інформаційні джерела студент використовував у написанні дипломної роботи (звіти, угоди, письмові свідчення, витяги з протоколів, комп'ютерні бази даних, нормативні акти тощо).
6	Інформація про базу переддипломної практики	Стислі опис і оцінювання організації, де студент проходив переддипломну практику
7	Практичне значення одержаних результатів	Як конкретно дослідження студента було використано у тій організації, де студент проходив практику
8	Апробація результатів	Виступи студентів на конференціях, семінарах, круглих столах, публічних заходах

3. Як має виглядати реферат?

Реферат має бути обсягом 200 – 250 слів українською та іноземною мовою і має містити такі елементи у їхній послідовності: тема, об'єкт, предмет, мета і завдання, актуальність, новизна, практична користь, методи дослідження, ключові слова (додаток К).

Порада

Доцільно ілюструвати кожен розділ графічними матеріалами, таблицями, графіками та діаграмами

4. Про що слід писати у першому розділі?

Цей розділ вважається теоретико-методичним. Інакше кажучи, студенту слід описувати тут загальну картину, відповідаючи на запитання: "що вже досліджено у спеціальній літературі за предметом?", "що ще потребує дослідження?", "чи є суперечності між дослідженнями?", "навколо

чого тривають дискусії між дослідниками?", "чи є дослідники, з якими ви не погоджуєтесь і чому ви з ними не погоджуєтесь?", "які джерела зазвичай аналізують і які дослідницькі методи використовують?".

Обсяг першого розділу – 30 сторінок.

5. Про що йдеться у другому розділі?

У другому розділі, який є аналітичним, необхідно звертати увагу на ту організацію, де студент проходить переддипломну практику. Слід описувати й аналізувати, яку роль відіграє обрана організація стосовно досліджуваного предмета. Наприклад, вивчаючи євроінтеграцію України, студент описує, що саме робить обрана організація для інтеграції у культурний простір Євросоюзу.

З огляду на обрану тему, студент має проаналізувати всі аспекти діяльності організації: її історію; організаційну структуру (чи є у штаті відповідні експерти і агенти); статутні документи; контракти; операції; публічну поведінку тощо. Слід пам'ятати що другому розділі студенту слід наводити саме комплексний аналіз.

Обсяг другого розділу – 32 сторінки.

6. На чому слід зосередитися у третьому розділі?

Третій розділ також називають рекомендаційним. Саме у ньому слід пропонувати конкретні рекомендації щодо того, як обраній організації удосконалити свою діяльність (наприклад, у сфері євроінтеграції). Кожна рекомендація має ґрунтуватися на дослідженнях студента у перших двох розділах, тобто бути аргументованою фактами.

Обсяг третього розділу – 5 сторінок.

7. Що варто відобразити у висновках роботи?

У висновках слід описувати результати (власні спостереження, міркування та пропозиції), які вже були зазначені у проміжних висновках до трьох розділів. Має бути підкреслено практичну користь результатів роботи для обраної організації.

Обсяг висновків – 3 сторінки.

Правило

Кожен розділ слід закінчувати висновками

Критерії за якими комісія ставить оцінку за захист роботи (додаток И):

1. Відповідність теми тексту дослідження.
2. Рівень знань студента за темою.
3. Наукова новизна роботи.
4. Практична користь від роботи.
5. Кількість та якість джерел.
6. Рівень аналізу джерел.
7. Якість доповіді та презентації.
8. Наявність наукових публікацій та/або участь у конференціях.
9. Відгуки рецензента та наукового керівника на роботу.

8. Як має виглядати список використаних джерел і літератури?

Цей список має включати джерела (зокрема з інтернету) та літературу, використану у написанні роботи. Сюди можна включити навіть власні публікації студента (статті, тези доповідей на конференціях). Кількість позицій має бути не менше 60.

9. Що можна вважати додатками та де їх розташовувати?

Додатки до роботи – це ті матеріали, які через їхній обсяг не можливо включити у текст диплому. Це можуть бути документи, ілюстрації, графіки, рисунки, таблиці, розрахунки.

Усі додатки мають бути розташовані після переліку використаних джерел і літератури.

Захист дипломної роботи

1. Як відбувається захист дипломної роботи?

Екзаменаційна комісія (ЕК) оцінює відкритий виступ студента. Студент робить доповідь, демонструючи свою презентацію. Члени комісії уважно слухають доповідь і паралельно ознайомлюються з роздатковими матеріалами.

Після захисту члени комісії та інші присутні (якщо є) ставлять уточнювальні запитання.

Після заслуховування відповідей комісія визначає оцінку на закритому засіданні та повідомляє її студенту.

2. Якою має бути презентація на захисті?

Увесь ілюстративний матеріал слід оформлювати у відповідному редакторі (PowerPoint, Prezi, Canva, LibreOffice, Google Slides, WPS Office Free тощо), створюючи не більше 6 – 7 слайдів.

Презентація має починатися з титульного слайду (тема роботи, прізвище студента і прізвище наукового керівника). На другому слайді мають бути мета, завдання, об'єкт і предмет роботи.

3. Чи потрібен роздатковий матеріал?

Так, кожен член комісії отримує від вас роздруковані копії презентації (на аркушах А4). Кожен аркуш має бути пронумерованим і озаглавленим (додатки П і Р).

У табл. 2 наведено шкалу оцінювання результатів захисту.

Шкала оцінювання результатів захисту

100-бальна шкала	Оцінка за національною шкалою	Умови отримання оцінки
1	2	3
90 – 100	Відмінно	У роботі присутні елементи наукової новизни, обґрунтовано практичне значення, дотримано всі формальні вимоги до роботи, висновки та рекомендації засновано на власних результатах дослідження, коректно застосовано методи дослідження. Доповідь є конкретною та логічною, а її презентацію зроблено вільно зі знанням справи й використанням мультимедіа та роздаткового матеріалу. Відгук і рецензія є позитивними. Відповіді на питання членів ЕК є правильними та конкретними.
82 – 89	Добре	Дуже добре. У роботі розкрито тему, але наявні окремі незначні недоліки (місцями поверхневий аналіз літератури та джерел у теоретичній частині; іноді відсутня чіткість у демонстрації новизни; недостатньо використано спеціальну літературу або джерельну базу). Доповідь є конкретною та логічною, а її презентацію зроблено вільно зі знанням справи й використанням мультимедіа та роздаткового матеріалу. Рецензія та відгук містять окремі зауваження. Відповіді на питання членів ЕК є здебільшого правильними та конкретними.
74 – 81	Добре	Добре: У роботі розкрито тему, але наявні окремі незначні недоліки (поверхневий аналіз літератури та джерел у теоретичній частині; відсутня чіткість у демонстрації новизни; недостатньо використано літературу та джерельну базу). Доповідь є конкретною та логічною, а її презентацію зроблено вільно зі знанням справи й використанням мультимедіа та роздаткового матеріалу. Рецензія та відгук містять окремі зауваження. Відповіді на питання членів ЕК є здебільшого правильними та конкретними.
64 – 73	Задовільно	У роботі загалом розкрито тему, але наявні змістовні неточності: нечітко сформульовано мету роботи; теоретичний розділ має явний характер компіляції (простий

1	2	3
		<p>переказ фрагментів з літератури та джерел без власного аналізу та узагальнень); відсутнє співставлення та протиставлення різних поглядів з літератури, наведення інформаційних матеріалів (таблиці, графіки, схеми) не завжди обґрунтовано, рекомендації у третьому розділі засновано на непереконливих результатах.</p> <p>Доповідь прочитано за текстом, а роздаткові матеріали та/або мультимедійну презентацію зроблено на задовільному рівні.</p> <p>Рецензія та відгук містять суттєві зауваження.</p> <p>Відповіді на питання членів ЕК є здебільшого неправильними та неконкретними</p>
60 – 63	Задовільно	<p>У роботі загалом розкрито тему, але наявні змістовні неточності: нечітко сформульовано мету й завдання роботи; теоретичний розділ має явний характер компіляції (простий переказ фрагментів з літератури та джерел без власного аналізу й узагальнень); відсутнє співставлення та протиставлення різних поглядів з літератури, наведення інформаційних матеріалів (таблиці, графіки, схеми) не обґрунтовано, рекомендації у третьому розділі засновано на непереконливих результатах.</p> <p>Доповідь прочитано за текстом, а роздаткові матеріали та/або мультимедійну презентацію зроблено на задовільному рівні.</p> <p>Мультимедійна презентація відсутня. Рецензія та відгук містять суттєві зауваження.</p> <p>Відповіді на питання членів ЕК є здебільшого неправильними</p>
1 – 59	Незадовільно	<p>У роботі відсутня чітко сформульована мета; розділи майже не пов'язані між собою; бракує критичного огляду спеціальної літератури; науковий аналіз виконано поверхнево (переважає описовість, немає порівнянь, співставлень, систематизації, узагальнень тощо), рекомендації не засновано на конкретних результатах власного дослідження, обґрунтування доказами з джерел відсутнє або неповне; оформлення роботи не відповідає вимогам та/або мультимедійна презентація відсутні</p> <p>Доповідь прочитано за текстом, а роздаткові матеріали</p> <p>Рецензія та відгук містять суттєві зауваження.</p> <p>Відповіді на питання членів ЕК є здебільшого неправильними та неконкретними</p>

1	2	3
0	Дипломну роботу не допущено до захисту	Роботу було подано з систематичним порушенням термінів навчального графіку; не було своєчасно представлено науковому керівникові на перевірку; написано на тему, яку не було затверджено наказом по університету; робота містить плагіат; роботу не було виконано самостійно; структура роботи не відповідає вимогам; роботу оформлено недбало

Оформлення та обсяг дипломної роботи

1. Якими є загальні вимоги до оформлення (додаток С)?

Роботу слід роздрукувати на принтері на аркушах формату А4, залишаючи чистою одну сторону.

Основні вимоги:

- абзацний відступ – 1,25 см;
- шрифт – Times New Roman, 14 кегль (у таблицях і рисунках можна 12);
- міжрядковий інтервал – множина 1,5 (у таблицях можна 1,3);
- верхнє та нижнє поля сторінки – 2 см;
- праве поле сторінки – 1,5 см;
- ліве поле сторінки – 2,5 см.

Аркуш із завданням і календарний план друкуйте на обох сторонах одного аркуша (завдання – на передній сторінці, план – на задній сторінці)

2. Який має бути обсяг дипломної роботи?

Обсяг роботи має дорівнювати 75 сторінкам ($\pm 5\%$) без списку використаних джерел і додатків.

3. Як нумерувати дипломну роботу?

Номери сторінок мають бути проставлені з другої сторінки вступу у правому верхньому куті (відстань 1 см від верхнього та правого країв).

4. Як слід писати заголовки розділів і підрозділів?

Назву кожного розділу слід друкувати великими літерами ("ЗМІСТ", "ВСТУП", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ", "ДОДАТКИ"). Перед назвою кожного розділу має стояти порядковий номер.

Заголовки підрозділів слід друкувати маленькими літерами з першою великою літерою, з абзацним відступом і без крапки на кінці. Нижче підзаголовку на сторінці має залишатися не менше 3 – 4 рядків тексту.

Підрозділи теж повинні мати свої порядкові номери у межах свого розділу. Кожен підрозділ починається на тій сторінці, де закінчується попередній.

Між будь-яким заголовком та підзаголовком і основним текстом має бути відстань 2 см.

5. Як оформлювати ілюстрації?

Ілюстрації (рисунки, графіки, схеми) мають бути розташовані після тексту. Обов'язково слід посилатися на них у тексті. У разі, якщо ілюстрації не належать студенту, біля них має бути наведено посилання, звідки вони.

Назви й, за необхідністю, роз'яснення ілюстрацій слід розташовувати під ними. Ілюстрації слід нумерувати як у цьому прикладі: "Рис. 3.1", де 3 – це номер розділу, а 1 – номер рисунку.

Не забувайте залишати один пустий рядок між рисунком і текстом.

6. Як наводити у роботі таблиці?

Таблицю слід розміщувати одразу після того, як про неї було згадано. Не слід забувати робити посилання на неї у тексті. Кожна таблиця має бути пронумерованою (якщо у додатку одна таблиця її не потрібно нумерувати, а якщо кілька, тоді вона має бути пронумерованою, – у такий спосіб: "Таблиця Б.1" – це перша таблиця додатку Б). У правому верхньому куті пишете "Таблиця" і її номер, наприклад 2.1 (2 – номер розділу і 1 – її порядковий номер).

Якщо таблицю треба переносити на наступний аркуш, на наступному аркуші має бути напис "Закінчення таблиці 2.1" (нижче розміщується таблиця).

Відстань між текстом та таблицею (перед і після неї) має дорівнювати 1 рядок (1 см).

Ілюстрації, формули та таблиці мають бути пронумеровані однаково

7. Як показувати формули та рівняння?

Вони мають бути розміщені у центрі рядка одразу після згадки про них. Як і випадку з таблицею, має бути один вільний рядок перед ними та після них. Формули мають бути пронумеровані як таблиці (номер розділу, крапка, порядковий номер формули). Номер має стояти біля правого поля аркуша.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів мають бути одразу під формулою у послідовності їхнього використання у формулі. Кожне значення слід подавати з нового рядка, почавши перший рядок зі слова "де" та без двокрапки.

До формули і після неї має бути пустий рядок (1 см).

8. Як слід оформлювати посилання?

Посилання має бути у квадратних дужках, з зазначенням порядкового номера джерела і, якщо є, конкретної сторінки, наприклад, [5] або [7,

с. 98]. Посилаючись на розділи, підрозділи, таблиці, формули тощо, слід наводити їхні номери ("у табл. 3.6") або літери ("у додатку Б").

9. Як слід оформлювати список використаних джерел і літератури?

Список, який включає інформаційні джерела та спеціальну літературу, слід оформлювати у такому порядку:

1. Україномовні та інші, написані кирилицею, найменування.
2. Англomовні або інші, написані латиницею.
3. Інтернет-ресурси (вебсайти).

Кожну позицію слід оформлювати згідно з державним стандартом **ДСТУ ГОСТ 7.1:2006** "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Нумерація позиції має бути арабськими цифрами з крапкою.

У списку має бути не менше 70 позицій.

Усі позиції слід подавати в алфавітному порядку за прізвищами авторів чи заголовками

10. Як слід оформлювати додатки?

Усі додатки слід розміщувати після списку використаних джерел і літератури у порядку посилань на них у тексті. Перед додатками має бути чистий аркуш із одним словом посередині "ДОДАТКИ".

Кожен додаток знаходиться на окремій сторінці, повинен мати заголовок і слово "Додаток" над заголовком з великою однією літерою (окрім Г, Г', Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь), наприклад, "Додаток Б".

Усі додатки також повинні мати номера сторінок.

Посилаючись на конкретні додатки, пишуть "... на рис. А.1 ...", "... на рис. В.1 ..." тощо.

Наводячи у додатках копію документа, перед нею слід залишати аркуш з написом "ДОДАТОК _" і його назву в центрі й посередині. У правому верхньому куті має бути проставлений порядковий номер сторінки.

Рекомендована література

1. ДСТУ 3008 – 95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення : чинний з 23 лютого 1995 року. – Київ : Держстандарт України, 1995. – 36 с.
2. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : чинний з 1 липня 2007 року. – Львів, 2008. – 20 с.
3. Ієрархічна система експертизи дисертаційних робіт: економічні спеціальності / авт.-упор. : В. С. Загорський, О. М. Тищенко. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2008. – 112 с.
4. Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи магістра для студентів галузі знань 07 "Управління та адміністрування" спеціальності 075 "Маркетинг" / [А. О. Старостіна, Н. Ю. Кочкіна, Т. В. Нагачевська, В. В. Журило] . – Київ : НВП "Інтерсервіс", 2020. – 96 с.
5. Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців / уклад. М. В. Афанасьєв ; [наук. керівн. докт. екон. наук, проф. В. С. Пономаренка]. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 244 с.
6. Пономаренко В. С. Тимчасове положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" / В. С. Пономаренко, М. В. Афанасьєв. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 144 с.
7. Як правильно оформити дисертацію та документи атестаційної справи : зб. нормат. док. з питань атестації наук. кадрів вищої кваліфікації / упоряд. Ю. І. Цеков. – Київ : Ред. "Бюлетеня вищої атестаційної комісії України", Вид. "Толока", 2006. – 80 с.
8. Рекомендації щодо запобігання академічного плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v8681729-18#Text>.

Додатки

Додаток А

Рекомендована тематика дипломних робіт

1. Проблема державного суверенітету в міжнародних відносинах.
2. Конструктивізм у дослідженні сучасних міжнародних відносин.
3. Особливості європоцентризму у зовнішній політиці ЄС.
4. Роль економіки у функціонуванні системи міждержавної взаємодії.
5. Роль мереж у політичних відносинах Східної Азії.
6. Концепція "анархії" як інструмент осмислення міжнародних відносин.
7. Африка як цілісна політична система: проблема залежності.
8. Регіональні організації Америки: проблеми та перспективи.
9. Сприйняття міжнародних злочинів у Америці: регіональні та суб-регіональні виміри.
10. Європейська інтеграція країн Східної Європи: проблема стабільності.
11. Концепт компромісу в сучасній системі міжнародних відносин.
12. Інформаційні війни в сучасних міжнародних відносинах.
13. Імідж політичного лідера в міжнародних відносинах.
14. Міжнародні конфлікти в сучасному світі: засоби та методи врегулювання.
15. Гібридні війни у сучасних міжнародних відносинах.
16. Ганс Моргентау та формула парадоксів стратегії ядерних держав: минуле чи майбутнє міжнародних відносин?
17. Концепція "м'якої сили" як сучасний інструмент зовнішньої політики держави.
18. Фігура України на геополітичній шахівниці Європи.
19. Концепція "мондіалізму": сутність і перспективи.
20. Інтернет-дипломатія: сучасні тенденції.
21. Боротьба з міжнародним тероризмом: інформаційний аспект.
22. Публічна дипломатія у зовнішній політиці США.
23. Інформаційна складова світового лідерства США після завершення холодної війни.
24. Міжнародна інформаційна безпека у зовнішній політиці держави.

Заява на затвердження теми дипломної роботи

Завідувачу кафедри
міжнародного бізнесу та
економічного аналізу
проф. Отенко І. П.
студента (-ки) 4 курсу
групи _____
спеціальності
291 "Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та
регіональні студії"
(ПІБ повністю)

Заява

Прошу затвердити тему дипломної роботи освітнього рівня "магістр":
"_____".

Керівником дипломної роботи прошу призначити канд. екон. наук,
доцента _____.

20.09.2020 р.

Підпис студента

Узгоджено:

Керівник роботи: *Підпис* доц. _____

Завідувач кафедри: *Підпис* проф. Отенко І. П.

До заяви додаються:

1. Розгорнутий план (за підписом виконавця та керівника дипломної роботи).
2. Графік виконання та захисту дипломної роботи (за підписом виконавця).

**Зразок довідок про актуальність теми дослідження
та використання результатів у діяльності підприємства**

Штамп підприємства з зазначенням
номера довідки та дати її видачі

ДОВІДКА

Видана студенту(ці) курсу 2М групи _____
спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіо-
нальні студії" факультету консалтингу та міжнародного бізнесу ХНЕУ ім.
Семена Кузнеця, _____, у тому, що виконана
дипломна робота на тему: "_____
_____ " має
практичний інтерес та її результати можуть бути використані у діяльності
_____.

Заступник генерального директора

М. П.

(ПІБ)

Рекомендації Міністерства Освіти і Науки України

Рекомендації щодо запобігання академічного плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)

Ці Рекомендації розроблені для застосування членами експертних рад Міністерства освіти і науки України з питань проведення експертизи дисертацій, спеціалізованими вченими радами із захисту дисертацій у закладах вищої освіти і наукових установах та іншими суб'єктами, які здійснюють заходи з запобігання академічному плагіату і його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо).

Метою Рекомендацій є створення умов для посилення співпраці представників наукових кіл у підготовці кваліфікованих кадрів у різних галузях науки та техніки для забезпечення інноваційного розвитку країни, забезпечення потреб суспільства та держави в одержанні й використанні новітньої науково-технічної інформації.

1. Загальні положення

Правовою основою Рекомендацій щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) (далі – Рекомендації) є Конституція України, закони України "Про авторське право і суміжні права", "Про освіту", "Про наукову і науково-технічну діяльність", "Про науково-технічну інформацію", "Про вищу освіту".

У Рекомендаціях використовуються визначені вказаними законами терміни:

1.1. Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (пункт в ст. 50 Закону України "Про авторське право і суміжні права").

1.2. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства (ч. 4 ст. 42 Закону України "Про освіту")

1.3. Науковий результат – нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень і зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акту, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову, тощо (п. 22 ст. 1 Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність").

1.4. Науково-технічна інформація – будь-які відомості та/або дані про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді (абзац другий ст. 1 Закону України "Про науково-технічну інформацію").

2. Види академічного плагиату в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)

Академічним плагиатом є:

2.1. Відтворення в тексті наукової роботи¹ без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

2.2. Відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту. Відтворення в тексті наукової роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.

2.3. Відтворення в тексті наукової роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація.

2.4. Відтворення в тексті наукової роботи оприлюднених творів мистецтва без зазначення авторства цих творів мистецтва.

---

¹ *Примітка:* під текстом наукової роботи тут і далі розуміється повний текст наукової роботи з коментарями, примітками, бібліографією переліком джерел і всіма додатками до основного тексту.

3. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)

3.1. Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений у тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами або в перекладі з іншого джерела, обов'язково має супроводжуватися посиланням на це джерело. Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними.

3.2. Якщо перефразування чи довільний переказ в тексті наукової роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці наукової роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих і маркованих списків (в останньому випадку допускається подати одне посилання наприкінці списку).

3.3. Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, у тексті наукової роботи має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата наводиться не за першоджерелом, у тексті наукової роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування (цитується за: "_____").

3.4. Будь-яка наведена в тексті наукової роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація. Винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю. У разі використання у науковій роботі тексту нормативно-правового акту достатньо зазначити його назву, дату ухвалення та, за наявності, дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції.

3.5. Будь-які відтворені в тексті наукової роботи оприлюднені твори мистецтва мають супроводжуватися зазначенням авторів і назви цих творів мистецтва (якщо вони відомі). У разі використання творів виконавського мистецтва слід зазначити також індивідуальних чи колективних виконавців (якщо вони відомі). Якщо автори/виконавці невідомі, слід зазначити, що вони невідомі. У разі неможливості ідентифікувати автора, назву та/чи виконавців твору слід обов'язково зазначити джерело, з якого взято відтворений твір.

4. Рекомендації щодо виявлення академічного плагіату в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, наукових доповідях, статтях тощо)

4.1. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.1 цих Рекомендацій, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

(а) в тексті іншого автора (інших авторів) наявний такий чи майже такий текстовий фрагмент обсягом більше одного речення, як в оцінюваній науковій роботі (за винятком стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноживаними);

(б) цей текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наявне таке саме речення чи група речень)²;

(в) автор оцінюваної наукової роботи не посилається на цей текст іншого автора (інших авторів) або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині своєї роботи) так, що незрозуміло, якого саме речення (якої саме групи речень) оцінюваної наукової роботи стосується посилання.

4.2. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.2 цих Рекомендацій, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

(а) в оцінюваній науковій роботі міститься відтворення (повністю або частково) тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ: обсягом до абзацу без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту або обсягом більше абзацу без бібліографічного та/або текстуального посилання на автора (авторів) відтвореного тексту щонайменше один раз у кожному абзаці (крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих і маркованих списків);

(б) відтворюваний текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший ідентичний за змістом текст автора оцінюваної наукової роботи).

4.3. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.3 цих Рекомендацій, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

(а) в оцінюваній науковій роботі наведено п'ять або більше цитат з третіх джерел саме чи майже в такому обсязі, як вони наведені в іншому

---

² *Примітка:* за відсутності інших відомостей, раніше створеним тут і далі слід вважати раніше оприлюднений чи переданий для публікації текст. Твори, передані на постійне зберігання до архівних установ, прирівнюються до оприлюднених.

джерелі, без вказування на це інше джерело як джерело, з якого запозичені відповідні цитати;

(б) це інше джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наведено такі самі цитати);

(в) автор не посилається на це інше джерело, або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, що саме з цього джерела насправді взяті використані автором цитати з третіх джерел.

4.4. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.4 цих Рекомендацій, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

(а) в іншому джерелі оприлюднена та сама науково-технічна інформація (крім загальновідомої), яка наведена в оцінюваній науковій роботі;

(б) це інше джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора роботи, де наявна та сама науково-технічна інформація);

(в) автор не посилається на це інше джерело, або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, яку саме науково-технічну інформацію, використану в роботі (крім загальновідомої), автор бере з цього джерела.

4.5. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.5 цих Рекомендацій, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

(а) в оцінюваній науковій роботі використані раніше оприлюднені твори мистецтва;

(б) автори (та/чи назви, виконавці, джерело) цих творів мистецтва відомі;

(в) в оцінюваній науковій роботі автори (та/чи назви, виконавці, джерело) цих творів мистецтва не вказані.

Міністерство освіти і науки України [8]

Приклад форми для рецензії на дипломну роботу

РЕЦЕНЗІЯ
на дипломну роботу

студента(ки) ХНЕУ ім. С. Кузнеця _____
(прізвище, ініціали)

_____
(назва теми)

1. Актуальність теми

2. Новизна

3. Якість проведеного аналізу проблеми

4. Практична цінність висновків і рекомендацій

5. Наявність недоліків

6. Загальний висновок і оцінка дипломної роботи

Рецензент _____
(посада)

_____
(підпис)

_____
(ініціали, прізвище)

_____
(місце роботи)

Печатка

" _____ "

Зразок пояснювальної записки до дипломної роботи

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІМЕНІ СЕМЕНА
КУЗНЕЦЯ ФАКУЛЬТЕТ КОНСАЛТИНГУ І МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

МАГІСТР

(освітній ступінь)

на тему: "Бізнес-культура міжнародної діяльності підприємства"

Виконав: студент 4 року навчання,

Групи _____,

спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії"

освітньої програми "Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії"

_____
(Прізвище та ініціали студента(-ки))

Керівник: _____
(ступінь) (звання) (прізвище та ініціали)

Рецензент: _____

Форма "Завдання на дипломну роботу"

Форма № Н-9.01

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Факультет Консалтингу і міжнародного бізнесу
Кафедра Міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Освітній ступінь магістр
291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації
Спеціальність та регіональні студії"

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародного
бізнесу та економічного аналізу
_____ проф.

Отенко І. П.

" ___ " _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ**

ПІБ повністю

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

Керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені протоколом засідання кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу від " ___ " _____ 20__ року № ___

2. Строк подання студентом роботи "15" травня 2020 року

3. Вихідні дані до роботи статистична звітність підприємства, нормативно правові та законодавчі акти України, періодичні видання, науково-методичні розробки вітчизняних та зарубіжних авторів

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

РОЗДІЛ 1. НАЗВА РОЗДІЛУ. 1.1. Назва параграфу. 1.2. Назва параграфу.....

РОЗДІЛ 2. НАЗВА РОЗДІЛУ. 2.1. Назва параграфу. 2.2. Назва параграфу.....

РОЗДІЛ 3. НАЗВА РОЗДІЛУ.

5. Перелік графічного матеріалу

Плакат 1. Назва плакату. Плакат 2. Назва плакату..... (надати весь перелік роздаткового матеріалу)

6. Дата видачі завдання (дата наказу затвердження тем)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розроблення плану комплексного консультативного проекту, ознайомлення з літературними джерелами за темою		
2	Написання теоретико-методичної частини комплексного консультативного проекту		
3	Написання аналітичної частини комплексного консультативного проекту		
4	Написання рекомендаційної частини комплексного консультативного проекту		
5	Перевірка чернетки комплексного консультативного проекту та внесення змін до неї керівником		
6	Перевірка якості комплексного консультативного проекту у системі "Антиплагіат"		
7	Оформлення комплексного консультативного проекту		
8	Подання Голові екзаменаційної комісії щодо захисту комплексного консультативного проекту		

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Форма подання

Форма № Н-9.03

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

Направляється студент(ка) _____ до захисту дипломної роботи за спеціальністю 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" на тему: _____

Дипломна робота і рецензія додаються.

Декан факультету _____ Азаренков Г. Ф.
(підпис)

Довідка про успішність

_____ за період навчання на факультеті консалтингу та
(прізвище, ім'я, по батькові)

міжнародного бізнесу з 20__ року до 20__ року повністю виконала навчальний план за спеціальністю з таким розподілом оцінок за:

національною шкалою: відмінно __ %, добре __ %, задовільно __ %;

шкалою ECTS: А __ %; В __ %; С __ %; D __ %; E __ %.

Фахівець деканату _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок керівника дипломної роботи

Студент(ка) _____ виконала дипломну роботу у повному обсязі відповідно до виданого завдання та у задані строки згідно з календарним планом. Зміст роботи загалом відповідає обраній темі. Стил ь і мова викладання дипломної роботи зрозумілі. Під час написання було використано ПЕОТ та ІКТ. За результатами дослідження було опубліковано наукову статтю у фаховому збірнику наукових праць. Дипломна робота рекомендується до захисту у ЕК.

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

" _____ " _____ 20__ року

Висновок кафедри про дипломну роботу

Дипломна робота розглянута. Студент(ка) _____ допускається до захисту даної роботи в Екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу, д. е. н., професор _____
(підпис)

Отенко І. П.

" _____ " _____ 20__ року

Зразок оформлення реферату

РЕФЕРАТ

Концепція примусу в контексті міжнародних відносин

Об'єктом дослідження є теорія міжнародних відносин.

Предмет дослідження – застосування примусу у сфері міжнародних відносин.

Мета наукової роботи полягає в з'ясуванні ролі та місця примусу в міжнародних відносинах.

Задля досягнення поставленої мети дослідження було поставлено такі **завдання**:

- розглянути "теорію сили" (power theory), "антисилову теорію" (anti-power theory) та формальний підхід до характеристики сили актора (сила як національний актив);
- проаналізувати способи застосування примусу у міжнародних відносинах (прямі та опосередковані);
- визначити роль міждержавних впливів, усвідомлень "передбачуваних реакцій" та дезінформації як важелів примусу;
- визначити матеріальні та нематеріальні риси сучасних великих держав, завдяки яким вони здатні до застосування примусу щодо інших держав;
- спрогнозувати тенденції розвитку примусової політики у міжнародних відносинах.

Актуальність теми полягає у наявності серед базових характеристик сучасної системи міжнародних відносин примусової політики з боку сильніших держав.

Новизна роботи – було вперше проаналізовано концепцію примусу з використанням системного та функціонального аналізу, а також описано шість різноманітних тактик застосування примусу на міжнародній арені.

До **основних результатів** роботи слід віднести: оцінку здатності до примусу наявну в таких великих гравців, як США, Німеччина, Велика Британія, Франція, Італія, Російська Федерація, Китай і Японія; визначення та систематизація методів застосування примусу на міжнародній арені; визначення чотирьох типових видів відносин, націлених на примус актора актором.

На основі дослідження було **складено рекомендації** до практичного використання в департаменті міжнародної безпеки міністерства закордонних справ України.

Дослідні методи: системний аналіз, функціональний аналіз, метод аналогій.

Структура та обсяг дипломної роботи: дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, переліку спеціальної літератури (70 позицій), 8 таблиць, 3 рисунків та 5 додатків; обсяг роботи без додатків і переліку літератури – 75 сторінок.

Ключові слова: міжнародні відносини, концепція примусу, реалізм, ідеалізм.

Зразок змісту дипломної роботи**Зміст дипломної роботи (приклад) за темою
"Концепт примусу в контексті міжнародних відносин"****ЗМІСТ**

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТУ ПРИМУСУ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ.....	10
1.1 Презентація концепту примусу в поглядах політичних реалістів	10
1.2 Інтерпретація примусу політичними ідеалістами.....	25
Висновки за розділом 1	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ПРИМУСУ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ УМОВАХ	26
2.1 Функціональна система застосування примусу	30
2.2 Актори й тактика політики примусу	55
2.3 Практика аналізу політики примусу у департаменті міжнародної безпеки міністерства закордонних справ України	60
Висновки за розділом 2.....	65
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОЛІТИКИ ПРИМУСУ	70
Висновки за розділом 3.....	75
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77

Приклад оформлення літератури

Приклад оформлення списку використаної літератури

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Асиметрія міжнародних відносин / за ред. Г. М. Перепелиці, О. М. Субтельного. – Київ : Стилос, 2005. – 555 с.
2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
3. Девіс Н. Історія Європи / Н. Девіс ; [перекл. з англ. П. Таращука]. – Київ: Основи, 2001. – 1464 с.
4. Басов Ф. А. Германия в Европейском Союзе: от экономического локомотива к политическому лидерству / Ф. А. Басов // Контуры глобальных трансформаций: политика, экономика, право. – Т. 10. – № 1. – 2017. – С. 33–52.
5. Christian D. Maps of Time: An Introduction to Big History / David Christian. – Berkeley ; Los Angeles ; London : University of California Press, 2011. – 642 p.
6. Welt C. Ukraine: Background, Conflict with Russia, and U.S. Policy [Electronic resource] / Cory Welt // *Congressional Research Service*. – Access mode : https://www.everycrsreport.com/files/20200429_R45008_e3102e65e35cca059be6ffecbe255f6174a8f006.pdf.
7. Офіційний сайт Головного управління статистики в Харківській області. – Режим доступу : http://uprstat.kharkov.ukrtel.net/ua/stat/stat_inf.

Критерії оцінювання якості дипломних робіт

Предмет експертного оцінювання	Максимальна кількість балів
Блок 1 – теоретичний	25
Актуальність і новизна обраної теми дослідження	5
Логічно-структурна побудова роботи, відповідність плану та змісту роботи її темі	5
Повнота розкриття теоретичних основ предмета дослідження	5
Рівень опрацювання фундаментальних досліджень, наукової літератури та інформаційних джерел	5
Наявність іноземних літературних джерел та узагальнення іноземного досвіду	5
Блок 2 – практичний	35
Рівень практичного аналізу проблеми, взаємозв'язок дослідження з практикою, рівень обґрунтування запропонованих практичних рекомендацій	20
Використання загальнонаукових та спеціальних методів дослідження	5
Використання статистичних даних та первинної інформації й рівень їх опрацювання	10
Логічність побудови роботи та обґрунтованість сформульованих теоретичних висновків	3
Блок 3 – оформлення роботи та дотримання індивідуального графіку	15
Блок 4 – захист дипломної роботи	25
Побудова доповіді: уміння стисло, послідовно та чітко викласти сутність і результати дослідження	5
Володіння культурою презентації	5
Якість оформлення роздаткового матеріалу	5
Відповіді на запитання: здатність аргументовано захищати свої позиції, думки, погляди	10
Разом за критерієм	19
Розрахунки економічного ефекту від впровадження пропозицій	6
Рівень реальності та аргументованість розробок і пропозицій. Можливість їхнього використання	7
Зв'язок із науковими дослідженнями кафедри, ЗВО	3
Апробація та впровадження результатів дослідження (наявність довідки про провадження)	7
Наявність публікацій за результатами дослідження	8
Участь у наукових конференціях	7
Разом за критеріями	100

Структура ілюстративного матеріалу для попереднього розгляду результатів дипломної роботи

Для попереднього розгляду та контролю стану виконання дипломної роботи студент готує такі матеріали:

1. Титульний аркуш дипломної роботи (за підписом студента та керівника) – 1 с.
2. Реферат (містить стислий опис фактично виконаної роботи) – 1 с.
3. Зміст дипломної роботи (з обов'язковим зазначенням обсягів виконаної роботи за розділами та підрозділами, кількості відведених сторінок) – 1 с.
4. Вступ – 2 с.
5. Дипломна робота у фактично виконаному обсязі (чернетка) в окремій папці.

Титульний аркуш до ілюстративного матеріалу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Факультет консалтингу і міжнародного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ
на тему:**

" _____ "

Керівник роботи

канд.ек.наук, доц.
_____

Виконавець

студент (ка) 1 курсу

групи _____

спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії"

факультету "Консалтинг і міжнародний бізнес"
_____

Харків, 2020

Пам'ятка щодо оформлення дипломної роботи

Компоненти та параметри роботи	Характеристика
Обсяг роботи	75 ± 5 % (без урахування списку використаних джерел і додатків)
Приблизна структура роботи	Титульний аркуш. завдання на дипломну роботу, подання, реферат, зміст – до 7 с. Вступ – до 5 с. Розділ 1 – до 30 с. Розділ 2 – до 32 с. Розділ 3 – до 5 с. Висновки – до 3 с.
Список використаних джерел	Не менше 60 найменувань
Шрифт	Times New Roman
Розмір шрифту	14
Інтервал	1,5
Абзац	1,25 см
Поля на сторінці	Верхнє – не менше 20 мм. Нижнє – не менше 20 мм. Ліве – не менше 25 мм. Праве – не менше 15 мм
Розташування нумерації	Правий верхній кут
Комплект роботи	1. Титульний аркуш. 2. Завдання на дипломну роботу. 3. Подання. 4. Реферат (українською та другою іноземною мовою). 5. Зміст. 6. Вступ. 7. Основна частина. 8. Висновки. 9. Список використаних джерел. 10. Додатки. 11. Довідка про впровадження результатів досліджень з місця практики. 12. Копії публікацій (статей або тез доповідей). 13. Рецензія, довідка про практичний інтерес роботи, довідка про перевірку на антиплагіат (надаються окремо та в дипломній роботі не брошуруються) 14. Довідка про перевірку дипломної роботи в системі "Антиплагіат" 15. Диск (CD/RW) з електронним варіантом дипломної роботи та всіх супровідних документів

Зміст

Вступ.....	3
Порядок підготовки дипломної роботи	6
Зміст і оформлення дипломної роботи.....	7
Захист дипломної роботи	11
Оформлення та обсяг дипломної роботи	14
Рекомендована література.....	17
Додатки.....	18

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до підготовки дипломної роботи
для студентів спеціальності
291 "Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії"
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Отенко** Ірина Павлівна
Пастушенко Андрій Олександрович

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *А. С. Ширініна*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2021 р. Поз. № 8 ЕВ. Обсяг 39 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

---

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*